

Språk och begriplighet i journaler

Mia Kvist

Inst. för data- och systemvetenskap (DSV),
Stockholms universitet,
och

Läkarsällskapets språkkommitté

maria.k.kvist@sll.se

Hypertoni o DM, brtsm och St lyft anteriort,
PCI mot ockkluderad proximal LAD med 2
stent. Cirk stabil.

Journaltext

Genrespecifika drag

Utveckling

Begriplighet

Journalsspråk, en egen genre

Skriftsspråk som präglas av snabbhet, ofullständiga meningar rika på fakta och med udda verbformer.

Informella delar – daganteckningar

Formella delar – epikriser, röntgensvar

Journalsspråk, en egen genre

- Telegramartad skrift
- Korta meningar
- Många substantiv - faktatätt
- Verbfria meningar vanligt
- Subjektsfria meningar
- Negerande meningar

Gemensamma drag för flera språk.

Ett ekonomiskt, effektivt och exakt arbetsredskap.

Journalsspråk, en egen genre

Vokabulär

- Rikligt med medicinsk terminologi
- Ord från grekiska/latin/engelska
- Liten ordvariation
- Många förkortningar
- Mycket jargong
- Många felstavningar

Jämförelse vokabulär

	SUC	LTK	X-ray	Day
% in Parole	74.3	53.1	20.2	26.8
% in SUC	NA	29.2	10.6	14.4
% in LTK	35.2	NA	16.3	22.4

Texter från röntgensvar (X-ray) och daganteckningar (Day) hade få ord gemensamma med svenska korpusar (Parole och SUC).

Journaltexten hade inte heller gemensamt ordförråd med texten i Läkartidningen (LKT).

JournalSpråk

Vanlig svenska

Medicinsk terminologi

Medicinsk jargong

Journal språk

Vanlig svenska

Medicinsk terminologi

Latin – anatomins språk, kroppsdelar

Grekiska – patologins språk, sjukdomslära

Medicinsk jargong

Journalsspråk

Vanlig svenska

Medicinsk terminologi

Latin – anatomins språk, kroppsdelar

Grekiska – patologins språk, sjukdomslära

Engelska – medicinsk litteratur

takykardi

tachycardia

tachycardi, tachykardi, takycardi

Journalsspråk - terminologi

Vanligt att skapa sammansatta ord

Strålbehandlingsplaneringsdatortomografi

Nefrouretärcystoprostatovesikuletomi

Journalsspråk

Vanlig svenska

Medicinsk terminologi

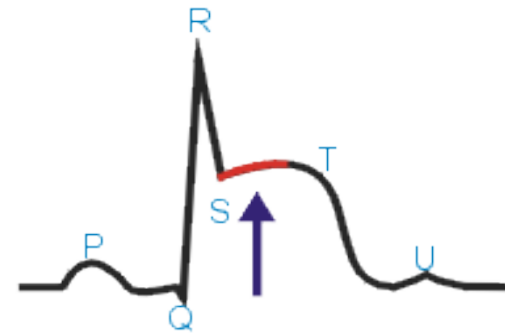
Medicinsk jargong

- Ordval o liknelser
- Udda verbformer

Medicinsk jargong

Jargong:

Pat **infarcerar** på akuten.

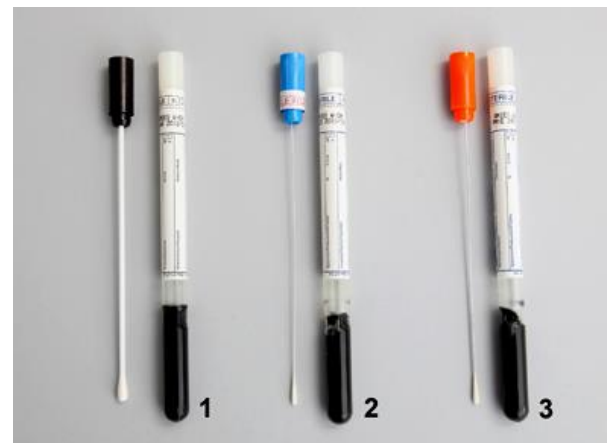
Vanlig svenska:

Patienten **utvecklar en hjärtinfarkt** under tiden på akutvårdsmottagningen.

Medicinskt journalspråk

Jargong:

Septisk pat, oklart fokus,
rundodlas före Zinacef.

Vanlig svenska:

Patienten har blodförgiftning med oklart ursprung,
bakterieodling tas från samtliga möjliga
infektionsfokus, inklusive blododling,
innan behandling med Zinacef inleds.

”Inlägges akut med dropp då hon inte kan försörja sig i hemmet.”

Utveckling

Hur har det blivit så här?

Utveckling journaltext

- 1700-talet, latin – grekiska termer
- 1863 antalet åtgärder påverkar ekonomin
- 1900-talet, juridiskt dokument
- Försvenskning från 1980-talet,
1987 reform diagnosnamn + stavningsreform

Klassifikation diagnoser ICD

Försvenskning – 1987

- adaptation till svenska böjningsregler och svensk stavning.
- *haemolysis* blev *hemolys*
- *bronchitis* blev *bronkit*
- Inte översättning, för då heter det luftrörskatarr

Klassifikation diagnoser ICD

Försvenskning – 1987

Language	Diagnosis 1	Diagnosis 2
Latin	Infarctus myocardii acutus	Encephalitis viralis
English ICD-10	Acute Myocardial infarction	Viral encephalitis
English common	Acute heart attack	Viral brain inflammation
Swedish ICD-10	Akut hjärtinfarkt	Virusencefalit
Swedish common	Akut hjärtattack	Viral hjärninflammation
German ICD-10	Akuter Myokardinfarkt	Virusenzephalitis
French ICD-10	Infarctus aigu du myocarde	Encéphalite virale
Spanish ICD-10	Infarto agudo del miocardio	Encefalitis viral

Table 1. Terms for two diagnoses in Latin and according to ICD-10 in different languages, and corresponding expressions in general English and Swedish.

Klassifikation diagnoser ICD

Försvenskning – 1987

- adaptation till svenska böjningsregler och svensk stavning.

Original	→	Transliteration
ae → e		c → k
oe → e		cc → ck
ph → f		ch → k
rh → r		sc → sk
th → t		u → v [after q and ng]

Table 3. Transliteration rules according to the 1987 spelling reform.

	Dag- anteckningar	Röntgen- svar
esofagus	176	1339
oesofagus	4	35
oesophagus	7	77
esophagus	21	243

Esofagus = matstrupen

Varför utvecklas jargong?

- **Produktionsvillkor.**

Det finns inte tid, onödiga ord underförstådda.
Semantisk ekonomi.

- **Vem man ser som mottagare av texten.**

Skriver för kollegor införstådda med syftet med texten samt produktionsvillkoren.

- **Identitet.**

Insocialiseringsprocess

Begriplighet

FILM

GÅR DET ATT FÖRSTÅ EN MEDICINSK JOURNAL?

http://www.youtube.com/watch?v=76a5Mx7hj_I

Vårdalstiftelsens Idéprovning

Varför kan inte läkarna lära sig
skriva så folk förstår?

*Jo, men... alla behöver sitt
fackspråk!*

Patientsäkerhet

Vem skriver vi journalen för?

**Begripligheten
beror på vem som ska
vara mottagare av
texten.**

Vilka ord är svåra att förstå?

- Ovanliga (lågfrekventa) ord
- gammaldags ord
- utländska ord
- facktermer
- jargongspråk
- sammansatta ord
- ord som är diffusa – t.ex. "smärre", "ringa"

Just det som journalerna är fulla med!

Citat ur intervju om begriplighet Gissningar

överkänslighet mot PC

Flera patienter trodde att PC (*penicillin*) syftade på personal computer.

- Man, 63 år:
Jaha, ja ja. Det tolkade jag fel, jag tänkte PC, det är väl elöverkänslighet det (skrattar).

Textförenkling

Parallell text

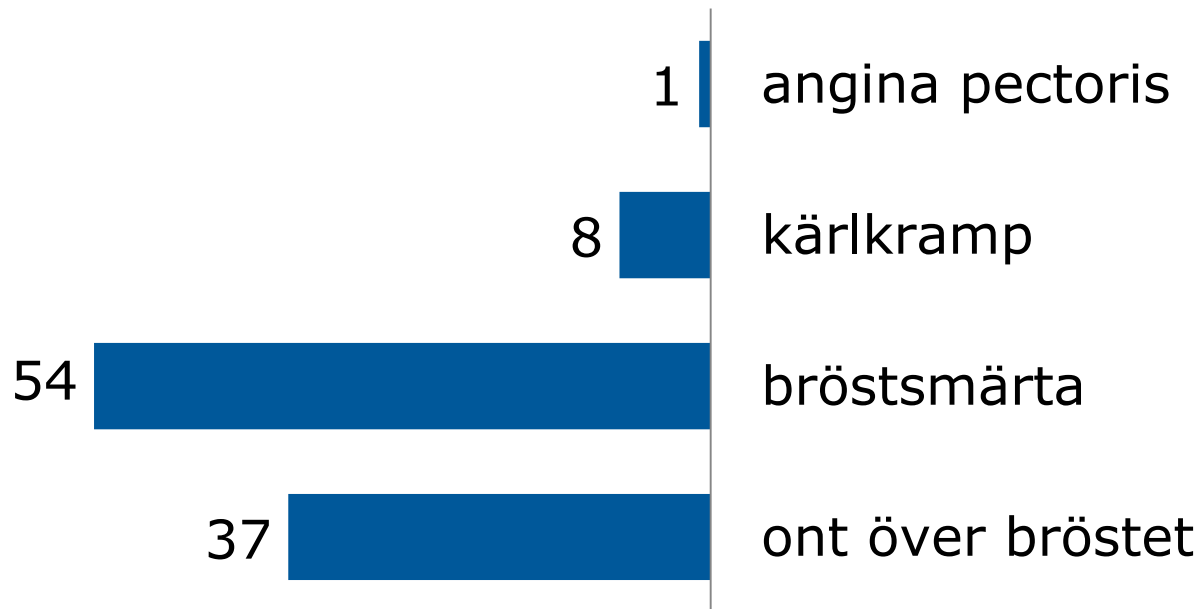
Röntgensvar:

DT thorax-buk: ingen pneumo- el haemothorax.

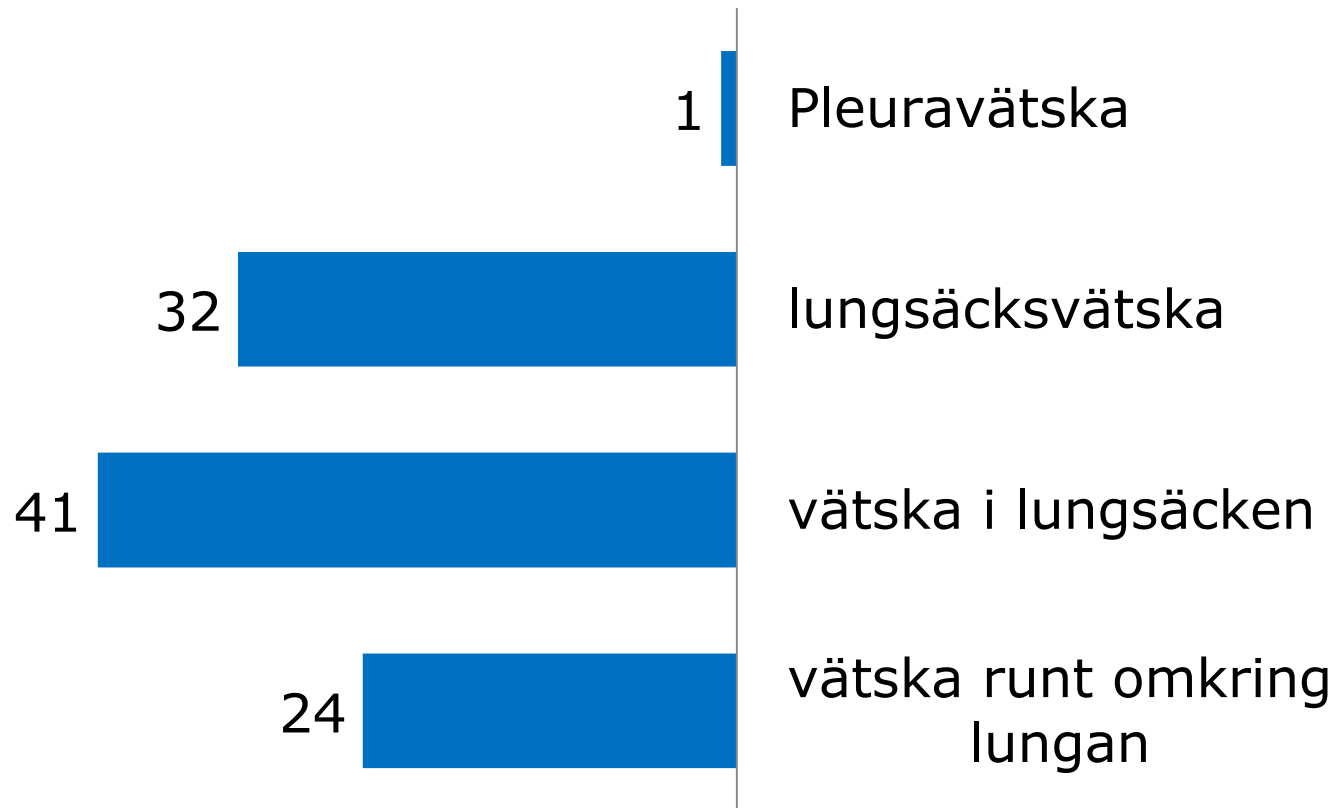

Datortomografi av bröst-korg-mage visar ingen luft eller blod i lungsäcken.

Enkät om röntgensvar

Enkät om röntgensvar

Enkät om röntgensvar

Slutsatser

- Lekmän vill hellre ha en begriplig än en detaljerad text.
- Läkarna ser att förenklingar ofta, men inte alltid, ger förlust i precision och/eller information.

FRÅGOR?

